MALTA

QORTI TA' L-APPELL

**ONOR. IMHALLEF
RAYMOND C. PACE**

Seduta ta' l-20 ta' Ottubru, 2011

Appell Civili Numru. 3/2011

Avviz Numru: 005/11

Doris Zammit (K.I. 259156M)

vs

Direttur tas-Sigurta` Socjali

Il-Qorti,

<u>I. PRELIMINARI.</u>

Illi fis-26 ta' Jannar 2011 l-Arbitru ppronunzja s-segwenti decizjoni fl-ismijiet premessi: -

"L-Arbitru,

Meta ssejjah l-appell dehret l-appellanti. Deher ukoll ir-rapprezentant tad-Dipartiment.

Dehret T. Belfiore, Spettur tad-Dipartiment tal-Frodi ta' Beneficcji u Investigazzjoni li pprezentat ir-rapport u li gie spjegat lill-appellanti.

Xehdet l-appellanti.

L-Arbitru, wara li kkunsidra c-cirkustanzi kollha, huwa tal-fehma li d-Dipartiment, anke fid-dawl li saru, ma kienx gustifikat fid-decizjonijiet imsemmija u ghalhekk dawn l-appelli ghandhom jigu milqugha".

Rat ir-rikors tal-appell tad-Direttur tas-Sigurta` Socjali datat 3 ta' Marzu 2011 fejn ghar-ragunijiet hemm indikati talab li tigi riformata d-decizjoni tal-Arbitru fl-ismijiet premessi (005/2011) datata 26 ta' Jannar 2011 u dan billi minflok tigi kkonfermata d-decizjoni tad-Direttur tal-1 ta' Ottubru 2009.

Rat li dan l-appell gie appuntat ghas-smigh ghas-seduta tal-5 ta' Ottubru 2011.

Rat ir-risposta tal-appell ta' Doris Zammit datata 25 ta' April 2011 a fol 17 tal-process fejn sostniet li d-decizjoni tal-Arbitru datata 26 ta' Jannar 2011 hija gusta u timmerita konferma.

Rat il-verbal tas-seduta mizmuma fil-5 ta' Ottubru 2011 fejn meta ssejjah l-appell dehret Dr. Nadya Fiott ghall-appellant, rapprezentat minn Ivan Cilia, u Dr. Noel Camilleri ghall-appellata prezenti. Id-difensuri trattaw il-kaz. L-appell gie differit ghas-sentenza ghal 20 ta' Ottubru 2011.

Rat l-atti kollha tal-istess procedura nkluz l-atti u d-decizjoni tal-Arbitru fl-ismijiet premessi datata 26 ta' Jannar 2011.

Rat id-dokumenti esebiti.

Rat l-atti kollha l-ohra tal-kawza.

II. KONSIDERAZZJONIJIET.

Illi l-appellata kienet tiehu l-ghajnuna socjali skond applikazzjoni li saret fis-16 ta' Marzu 2009, izda wara sar rapport mid-Direttorat tal-Frodi datat 9 ta' Settembru 2009 fejn gie allegat li bhala benificarja m'ghadhiex titqies bhala kap tal-familja ghaliex hija kienet qed tghix mal-partner taghha u gie rakkomandat li jitwaqqfu b'effett immedjat il-beneficcji msemmija ghaliex skond l-istess rapport kienet il-benificarja stess li ammettiet li kienet tghix mas-sieheb taghha.

Illi d-Direttur informa lill-appellata b'decizjoni datata l-1 ta' Ottubru 2009 li hija ma kienitx intitolata ghal tali ghajnuna supplementari moghija ghaliex ma rrizultax li hija kienet qed tifforma familja ghal rasha..

Illi Doris Zammit appellat minn tali decizjoni fit-13 ta' Ottubru 2009 fejn sostniet li hija dejjem ghexet ghal rasha u tghid li l-habib taghha qatt ma raqad id-dar jew ghix fid-dar taghha.

Illi jidher li saret seduta mill-Arbitru fis-26 ta' Jannar 2011 fejn kull ma sar kien li gie pprezentat l-istess rapport u l-appellanti cahdet dak allegat fuqha. Wara inghatat id-decizjoni fejn gie ritenut li *"L-Arbitru, wara li kkunsidra c-cirkustanzi kollha, huwa tal-fehma li d-Dipartiment, anke fid-dawl li saru, ma kienx gustifikat fid-decizjonijiet imsemmija u ghalhekk dawn l-appelli ghandhom jigu milqugha".*

Illi sar appell odjern mid-Direttur tas-Servizzi Socjali fejn inghad li (a) d-decizjoni tal-Arbitru hija nulla ghaliex ma hijiex motivata; (b) fil-mertu inghad li l-versjoni tal-appellanti ma hijiex kredibbli anke ghaliex dak allegat minnha dwar l-ammont zghir ta' hwejjeg ta' ragel li instabu fil-fond taghha huwa kontradett ma' dak indikat fl-istess rapport fejn inghad li kien hemm hwejjeg bizzejjed sabiex ikopru sena, u dan apparti li skond ir-rapport kienet l-appellanti stess li ammettiet mal-investigaturi li s-sieheb taghha kien jghix maghha.

Illi din il-Qorti thoss, li minkejja dak li inghad fir-risposta tal-appell tal-appellata, bl-ebda mod ma jista' jinghad li d-decizjoni tal-arbitru hija b'xi mod motivata u certament li fiha ma jistax jinghad ghaliex id-decizjoni tad-Direttur ma kienitx gustifikata, u dan apparti l-fatt li jidher li d-decizjoni ghandha wkoll kliem nieqes. Din ma hijiex kwistjoni ta' kemm ghandha tkun twila jew qasira decizjoni motivata, izda tfisser biss li decizjoni, kull decizjoni, ghandha tispjega b'mod semplici ghaliex il-gudikant, huwa min huwa, wasal ghad-decizjoni tieghu, fuq il-mertu tal-kaz quddiemu, b'mod li min jitlef ikun jaf ghaliex tilef, u min jirbah ikun jaf ghaliex rebah u dan fuq skorta ta' sentenzi citati mill-appellanti odjern fosthom **"Kruger Limited vs Il-Kummissarju tat-Taxxa fuq il-Valur Mizjud"** A.C. – 13 ta' Lulju 2001); u **"Ronnie Gauci vs Direttur tas-Sigurta' Socjali"** (A.I.C) – 6 ta' Ottubru 2010)

Illi kif inghad fis-sentenza **"Maltacom plc vs Awtorita' ta' Malta dwar il-Kommunikazzjoni"** (A.I.C. (RCP) 26 ta' Gunju 2008) huwa necessarju li decizjoni jkun fiha r-ragunament ghaliex min iddecieda ikun wasal ghal tali decizjoni u din ma hijiex kwistjoni semplici li l-Arbitru naqas li jaghti risposta dettaljata ghal kull argument (**"Van de Hurk vs The Netherlands" –** Q.E, - 19 ta' April 2004) izda li effettivament l-istess decizjoni hija bla motivazzjoni ghax naqset li titratta u tiddeciedi dwar dak sottomess lilha mill-partijiet. Anke jekk jigi kkunsidrat li certament id-decizjoni tal-Arbitru kienet tikkonsisti f'apprezzament ta' provi li huwa kellu quddiemu, u din hija fid-diskrezzjoni tieghu, xorta wahda dan l-apprezzament ghandu jkun sostnut minn motivazzjoni kongruwa li turi kriterju logiku u segwit dan kif gie deciz fis-sentenzi **"Joseph Farrugia vs Direttur tas-Sigurta' Socjali"** (A.I.C. – 29 ta' Jannar 2010); **"Anna Fanielli vs Direttur tas-Sigurta' Socjali"** – A.I.C. – 7 ta' Frar 2007); u **"Mary Bonavia vs vs Direttur tas-Sigurta' Socjali"** A.I.C. (PS) – 20 ta' Jannar 2009).

Illi fil-fatt fl-istess sentenza ta' din il-Qorti kif presjeduta nghad li din id-decizjoni qed tittiehed fis-sens li huwa guridikament pacifiku li decizjoni ta' tribunal amministrattiv ghandha tkun motivata sufficjentement, mhux biss ghax hekk tirrikjedi t-trasparenza, izda wkoll biex il-parti li titlef

tinghata sodisfazzjon sufficjenti ghaliex it-tribunal in kwistjoni jkun wasal ghad-decizjoni tieghu u biex jekk ma taqbilx mad-decizjoni tieghu tista' tappella minnha fit-termini tal-ligi **("Victor Debrincat vs Kummissjoni ghall-Kontroll ta' l-Izvilupp" –** A.C. – 16 ta' Dicembru 2003).

Illi dan ma jfissirx li decizjoni ghandha tindirizza kull lamentela li tkun tressqet quddiemu, izda ma hemm l-ebda dubju li f'dan il-kaz l-Arbitru ghandu d-dmir u l-obbligu li jiddeciedi kwistjonijiet li tressqu quddiemu, kemm dawk legali u dawk fattwali b'mod li jittratta dak li huwa rilevanti biex il-kaz jigi gustament deciz **("Avukat Pio Valletta vs il-Kummissjoni ghall-Kontroll ta' l-Izvilupp"** – A.C. – 28 ta' Gunju 2002). F'dan il-kuntest ma hemm l-ebda dubju li sabiex isir dan, l-istess Arbitru, u tribunal jew organu gudizzjarji, kwazi gudizzjarji jew amministrattivi ghandhom jikkonsidraw u jittrattaw il-mertu tal-kwistjoni quddiemu u dan kemm fil-kuntest tat-talba u l-opposizzjoni li ssir kontra l-istess talba, b'dan li fil-kuntest odjern l-aggravji u s-sottomissjonijiet ta' natura legali u fattwali mressqa mill-partijiet kellhom mhux biss jigu elenkati izda determinati u b'hekk biss jista' jinghad li decizjoni f'dan il-kuntest tkun verament motivata **("Dr. Alfred Sant vs Kummissarju tat-Taxxi Interni"** – A.C. – 4 ta' Marzu 2002; **"Agricultural Co-operative Limited vs Peter Axisa"** – A.I.C. (PS) – 28 ta' April 2004).

Illi dan ghalhekk ifisser li ghalkemm ma huwiex mehtieg li jkun hemm xi motivazzjoni dettaljata u fil-fond, pero' minn naha l-ohra ma jfissirx li l-mertu tal-vertenza ghandu jigi njorat u anke sorvolat b'deliberazzjonijiet leggeri skarsi minn motivazzjoni sobrija u injorar ta' konsiderandi fil-provi attenti jew tal-principji legali proposti **("Albert Degiorgio vs Loris Bianchi et"** – A.I.C. (PS) – 23 ta' Jannar 2004).

Illi l-istess gie ritenut fis-sentenza **"Ronnie Gauci vs Direttur tas-Sigurta' Socjali"** (A.I.C. (PS) – 6 ta' Ottubru 2010) fis-sens li:-

"…..il-motivazzjoni hi ta' essenza f'kull gudikat, mhux necessarju li din tkun wahda bilfors elaborate, u tista',

*anzi, tkun wahda skematika, basta li minnha tkun tista' tigi ndividwata r-raguni li titqieghed ghab-bazi tad-decizjoni. Ara ed ezempju d-decizjoni fl-ismijiet **"Joseph Mercieca vs Water Services Corporation"** Appell Inferjuri, 27 ta' Frar 2009. Irid jinghad illi din l-espressjoni ta' fehma giet, sa ricentement hafna, abbracjata mill-Qorti tal-Appell kollegjali in re: **Frank P. Borg. Limited vs Joseph Camilleri",** 28 ta' Mejju 2010".*

Illi l-istess inghad fis-sentenza **"Charles Schembri vs Direttur tas-Sigurta' Socjali"** (A.I.C. (PS) – 30 ta' Jannar 2009) fis-sens li:-

"fl-adempjiment ta' l-obbligu tal-motivazzjoni l-gudikant mhux tenut li joqghod jaghmel apprezzament singolari tar-rizultanzi kollha processwali jew punti kollha ta' dritt izda sufficjenti li hu jindika l-elementi li fuqhom ikun qed jiffonda d-decizjoni tieghu".

Illi fis-sentenza **"Kruger Limited vs Il-Kummissarju tat-Taxxa fuq il-Valur Mizjud"** (A.I.C. (PS) – 13 ta' Lulju 2001) inghad li huwa principju bazilari li l-litigand ghandu jinghata raguni ghaliex il-mertu kien qed jigi deciz kif fil-fatt gie deciz. *"Dan mhux biss biex tigi assikurata t-trasparenza tal-gudizzju imam wkoll biex tkun tista' tigi verifikata l-gustizzja tal-gudikat. Id-decizjoni kellha almenu tinvesti l-mertu tat-talbiet kif proposti u l-eccezzjonijiet ghalihom".*

Illi hekk fid-decizjoni **"Michael Gatt vs l-Awtorita' ta' l-Ippjanar"** (A.C. – 19 ta' Novembru 2001) inghad li biex issir gustizzja mal-partijiet, dik it-tezi kellha tigi nvestigata sewwa u l-kwistjoni dibattuta bejn il-partijiet kellha tigi epurata u deciza b'motivazzjoni debitament studjata biex taghti sodisfazzjon anke lill-parti telliefa, u mhux tigi dik it-tezi semplicement skartata b'zewg kelmiet. Illi dan il-principju jissarraf li l-organu li ghandu jiddeciedi huwa obbligat li mhux biss jikkonsidra l-punti sottomessi ghad-decizjoni tieghu, izda li jinvestigahom u jaghti decizjoni taghhom u mhux jisfjorahom jew jinjorahom ghaliex altrimenti dan fih innifsu jikkawza ngustizzja ghall-istess partijiet li ghandhom ikollhom sodisfazzjoni ghas-

sottomissjonijiet taghhom u decizjoni dwar l-istess u fin-nuqqas ta’ l-istess l-istess decizjoni tkun nulla ghaliex tippekka mill-elementi ta’ smigh xieraq li jinkludi li d-decizjoni tkun motivata u b’hekk tkun trattat il-mertu tal-kaz quddiemha **(“Marie Louise Farrugia nomine vs Il-Kummissjoni ghall-Kontroll ta’ l-Izvilupp”** – A.I.C. (RCP) – 30 ta’ Novembru 2006; **“Philip Micallef vs l-Awtorita’ ta’ Malta dwar l-Ambjent u l-Ippjanar” -** – A.I.C. (RCP) – 26 ta’ April 2007; **“Dr. Graham Busuttil vs l-Awtorita’ ta’ Malta dwar l-Ambjent u l-Ippjanar” -** – A.I.C. (RCP) – 28 ta’ April 2008; **“Victor Borg vs l-Awtorita’ ta’ Malta dwar l-Ambjent u l-Ippjanar”** – A.I.C. (RCP) – 31 ta’ Mejju 2007).

Illi sabiex jigi ccarat dak li qed jinghad f’din is-sentenza, jinghad li din il-Qorti qed tirritjeni li l-Arbitru u kull gudikant ghandu fl-ewwel lok jiehu in konsiderazzjoni l-aggravji mressqa quddiemu u jikkonsidra l-istess fid-dawl tal-argumenti migjuba mill-kontro-parti u jiddeciedi l-istess fid-diskrezzjoni tieghu f’dak li huma fatti, u fid-dawl tal-ligi, b’dan li jinghata additu ghal dak sottomess mill-partijiet quddiemu, in vista u in omagg tal-principju *cerimus paribus* u ta’ smigh xieraq, li jwasslu li d-decizjoni tkun ben motivata. Dan fil-kaz odjern ma jidhirx li sar fid-decizjoni hawn suggetta ghal dan l-appell, u dan iktar u iktar meta l-aggravji kienu cari u l-eccezzjonijiet ghall-istess ben impostati, li kollha kienu diretti lejn id-decizjoni tad-Dipartiment li rriteniet li l-appellata ma kienitx qed tghix fil-post li hija stess indikat li kienet qed tghix bih, punt li fid-decizjoni tal-Arbitru ma giex indirizzat, u dan meta tali punt kien il-mertu tal-appell kollu, u dan huwa iktar gravi fid-dawl tal-eccezzjonijiet imqajma mill-appellanti odjerni quddiemu permezz tan-nota tal-14 ta’ Ottubru 2010 li lanqas giet indirizzata. Oltre minn dan din il-Qorti qed tiddeciedi, li l-Arbitru kellu jiehu in konsiderazzjoni il-fatti relattivi u determinanti ghall-kaz in kwistjoni, u dan jinkludi kemm dak favur jew kontra xi wiehed jew iktar mill-partijiet quddiemu, u dan sabiex fl-ahhar mill-ahhar jasal ghall-konkluzjoni tieghu, wara li jikkonsidra l-provi kollha quddiemu, haga li f’dan il-kaz ma saritx.

Illi dan huwa kaz mhux ta' kwistjoni ta' mankanza ta' xi ezami profond, jew xi motivazzjoni b'mod telegrafiku, izda mankanza totali li l-istess Arbitru jittratta u jikkonsidra u jghati decizjoni motivata fuq il-punti esposti quddiemu mill-istess partijiet b'dan li certament li bid-decizjoni tieghu mertu ta' dan l-appell ma jistax jinghad li l-istess aggravi u sottomissjonijiet maghmula quddiemu gew b'xi mod investiti, trattati u decizi u l-konkluzjoni raggunta fl-istess decizjoni ma ghandha motivazzjoni jew spejgazzjoni ta' xejn. B'hekk tali decizjoni tikser anke wiehed mill-principji bazilari tal-gustizzja naturali, u allura l-ewwel aggravju tal-appellanti qed jigi milqugh ghaliex il-punti in diskussjoni bl-ebda mod ma jista' jinghad li gew ezaminati u wisq inqas investiti u spjegati fid-decizjoni appellata b'dan li allura isegwi li l-mertu tal-appell ma giex effettivament ikkunsidrat u deciz. F'dan il-kaz ma hemmx wiehed x'jaghmel hlief li din il-Qorti tirrimanda l-atti lura lill-Arbitru ghal decizjoni motivata skond il-ligi (**"Philip Zerafa vs Direttur tas-Sigurta' Socjali"** – A.I.C. (PS) – 6 ta' Ottubru 2010); **"Anna Maria Cavallari vs Direttur tas-Sigurta' Socjali"** - A.I.C. (PS) – 6 ta' Ottubru 2010). Dan gie kkonfermat fis-sentenzi ta' din il-Qorti kif presjeduta fl-ismijiet **"Natalia Aquilina vs Direttur tas-Sigurta' Socjali"** (A.I.C. (RCP) – 17 ta' Mejju 2011. Din id-decizjoni hija simili ghal dik moghtija llum fl-ismijiet premessi **"Doris Zammit vs Direttur tas-Sigurta' Socjali"** (Appell Numru 2/2011) – A.I.C. (RCP) – 20 ta' Ottubru 2011).

<u>III. KONKLUZJONI.</u>

Illi ghalhekk ghal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta' u tiddeciedi,** billi **tilqa' l-ewwel aggravju interpost mill-appellanti d-Direttur tas-Sigurta' Socjali fir-rikors tal-appell tieghu datat 3 ta' Marzu 2011** u ghalhekk tirrevoka u thassar id-decizjoni tal-Arbitru fl-ismijiet premessi datata 26 ta' Jannar 2011 (005/11) u tiddikjara l-istess bhala nulla u bla effett ghal kull effett u buon fini tal-ligi, u tirrinvija u tirrimanda l-atti lura lill-Arbitru sabiex fid-dawl tal-premess jghaddi ghad-decizjoni tieghu motivata skond il-ligi.

L-ispejjez relattivi ta’ dan l-appell jibqghu bla taxxa bejn il-partijiet.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------